



Dokument nr. 8:52

(2003-2004)

Privat forslag fra stortingsrepresentantene Siri Hall Arnøy og May Hansen

Forslag fra stortingsrepresentantene Siri Hall Arnøy og May Hansen om lov om endring i lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap. (Kjønnsnøytral ekteskapslov)

Til Odelstinget

BAKGRUNN

Da den norske partnerskapsloven ble vedtatt i 1993, var det et viktig steg på veien mot en likestilling og likebehandling i forhold til regulering av samliv. På det tidspunktet var slik lovregulering en forholdsvis ny praksis i internasjonal sammenheng, og kun Danmark hadde vedtatt en tilsvarende partnerskapslov i 1989. Siden den gang har en rekke andre land fulgt etter, blant annet Sverige, Grønland, Island, Australia, Østerrike, Finland, Frankrike, Tyskland, Sør-Afrika og Spania. Det skjer en stadig utvikling på dette området, og i flere land har man nå, fremfor å ha en todelt lovgivning, gjort nødvendige lovendringer slik at ekteskapslovgivningen er gjort kjønnsnøytral. Dette er gjort i Nederland, Belgia, deler av Canada og enkelte stater i USA. I tillegg foregår det diskusjon i flere andre land. I Sverige har man lagt frem konkret forslag til slik lovgivning ved endring av ekteskapsloven.

Spørsmålet blir om det er rimelig også i fremtiden å skulle beholde ekteskapet som en rettslig sett eksklusiv heteroseksuell institusjon? Dette spørsmålet må besvares sett i forhold til ikke-diskrimineringsprinsippet, et grunnleggende prinsipp i henhold til menneskerettighetene. Prinsippet er en hjørnestein i den internasjonale menneskerettighetslovgivningen, og viktigheten av å bekjempe diskriminering på grunn av seksuell legning har gjentatte ganger blitt slått fast av flertall på Stortinget.

Argumentet om at ekteskapet pr. definisjon er en heteroseksuell institusjon, bygger ikke så mye på en oppfatning om at ekteskapets innhold ikke bør forandres, som på at ekteskapet i sin natur er heteroseksuelt, og altså derfor ikke kan forandres. Ekteskapet i den betydning som skal behandles her, er ikke et religiøst eller filosofisk begrep, men en sivilrettslig anordning som defineres, og har vært definert av lovgiver. En rettslig diskriminering kan ikke lengre på noen god måte forsvares ut fra det grunnleggende prinsippet i FNs menneskerettighetserklæring om at alle mennesker er født frie og med samme menneskeverd og menneskerettigheter.

Den europeiske menneskerettighetsdomstolen avsa i 2002 en dom basert på den europeiske menneskerettighetskonvensjons artikkel 12 Retten til å inngå ekteskap:

"Menn og kvinner i gifteferdig alder har rett til å gifte seg og til å stifte familie, i samsvar med de nasjonale lover som regulerer utøvelsen av denne rettighet."

I dommen slås det blant annet fast at muligheten til at partene skal kunne få biologiske barn sammen, ikke er en forutsetning for å inngå ekteskap i henhold til artikkel 12. Domstolen tok også avstand fra at et menneskes kjønn defineres snevert i biologiske termer når det gjelder tolkningen av den aktuelle artikkelen. Domstolen har også gjentatte ganger slått fast at en særbehandling på grunn av seksuell legning må motiveres av spesielt sterke grunner for at den ikke skal krenke den europeiske menneskerettighetskonvensjon, ut fra at et menneskes seksuelle legning berører privatlivets mest sentrale deler.

Nylig innskjerpet domstolen kravet ytterligere ved å legge til en nødvendighetsanordning. For at særbehandling på grunn av seksuell legning (i likhet med særbehandling på grunn av kjønn) ikke skal an-

ses som diskriminerende, må for det første kravet om særbehandling være legitimt. For det andre skal særbehandling ikke bare kunne motiveres av sterke hensyn; den må i tillegg være *nødvendig* for at det oppgitte legitime formålet skal kunne nås.

Det finnes pr. i dag ingen norske meningsmålinger som synliggjør den norske allmennhetens syn på kjønnsnøytralt ekteskap. Derimot har det internasjonalt anerkjente opinionsinstituttet Gallup Europa stilt dette spørsmålet til et stort antall innbyggere i ulike europeiske land. Resultatet viser at 66 prosent av den norske befolkningen er positive til at par av samme kjønn skal ha mulighet til å inngå ekteskap. Norge ligger på en syvendeplass etter Danmark med 82 prosent, Nederland 80 prosent, Luxembourg 71 prosent, Sverige 70 prosent, Spania 68 prosent og Belgia 67 prosent.

Ekteskapslovens tekst er allerede i dag kjønnsnøytral, og behøver kun en presisering. En overgang fra ekteskapslov og partnerskapslov til en kjønnsnøytral ekteskapslov medfører at kjønnsnøytraliteten legges inn som ett av premissene for ekteskapslovgivningen.

De konkrete endringene overgangen til en lov vil innebære er at unntakene i partnerskapslovens § 2 i forhold til statsborgerskap eller oppholdstillatelse opphører, og at § 4 om adopsjonslovens regler om ektefeller ikke gjelder for registrert partnerskap ikke skal være del av ekteskapslovgivningen.

I tillegg åpnes det for muligheten til at kirker,

trossamfunn og livssynsorganisasjon kan vie personer av samme kjønn, og at dette er opp til den enkelte kirke og det enkelte trossamfunn eller livssynsorganisasjon selv å velge.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Vedtak til lov

om endring i lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap

I

I lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap gjøres følgende endring:

§ 1 nytt første ledd skal lyde:

To personer over 18 år kan inngå ekteskap.

II

Fra samme tidspunkt som ekteskapsloven endres til kjønnsnøytralitet, oppheves lov 30. april 1993 nr. 40 om registrert partnerskap.

III

Denne lov trer i kraft straks.

12. mars 2004